

МИСТЕЦТВО

2 клас

Частина 2

Людмила МАСОЛ
Олена ГАЙДАМАКА
Оксана КОЛОТИЛО

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (Н 54.1-Н 54.2) (у 2-х частинах)

ЧАСТИНА 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Гене́за»
2019

УДК 7.01(075.2.056.262)
М31

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- — завдання і запитання;
- — послухай;
- — зобрази;
- — переглянь;
- — виконай;
- — узагальнення.

Масол, Людмила Михайлівна

М31 Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для 2-го кл. спец. закл. заг. серед. освіти (Н 54.1-Н 54.2). У 2-х ч. Ч. 2 / Людмила Масол, Олена Гайдамака, Оксана Колотило. — Київ : Генеза, 2019. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-11-1016-7.

ISBN 978-966-11-1018-1 (Ч.2).

УДК 7.01(075.2.056.262)

ISBN 978-966-11-1016-7
ISBN 978-966-11-1018-1 (Ч.2)

© Масол Л. М., Гайдамака О. В.,
Колотило О. М., 2019
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2019

ЛЮБИ ДРУГОКЛАСНИКИ ТА ДРУГОКЛАСНИЦІ!

Продовжуємо разом з Лясолькою, Барвиком та цим підручником мандрувати Країною Мистецтва. Ми будемо співати, малювати, пізнавати красу різних пір року в мистецтві, передавати свої враження у творчості. *Щастя!*

II. Природи мова кольорова

15. ЗИМОВІ ЕТЮДИ

З нетерпінням ми чекали на зиму-чарівницю!

Зимову красу можна не лише побачити, а й відчутти у звуках музики. Так її відображають композитори, що створюють «музичні пейзажі».

 Ф. Ліст. Юнацький етюд № 12 «Заметіль».

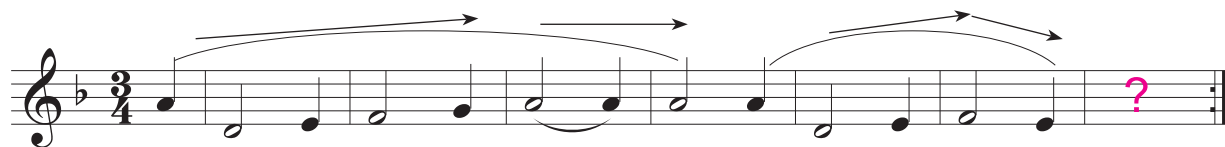
 Який настрій став у тебе під час слухання музики? Вона швидка чи повільна? На якому інструменті виконується п'єса? Придумай рухи і виконай хореографічний етюд «Заметіль» під музику.

Етюд – це п'єса навчального характеру для вдосконалення техніки виконання.

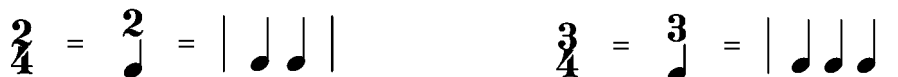
 Виконай поспівку відповідними штрихами. Створи її закінчення. Який танець нагадує тобі її мелодія?

Ле-тять - ле-тять сні-жин - ки на по - ле, ліс і сад.
 Ве-се - лий свій та - но - чок тан-цю - є сні - го - пад.

Нотна грамота

Мелодія в нотному записі складається з *тактів*. Їх величину визначає *розмір* – цифри, що розміщені поруч із ключем.

 Виконай ритмічні етюди (соло та в ансамблі). Який з них нагадує ритм вальсу сніжинок? Знайди паузи в нотному записі.

 Барвик уявив себе композитором. Поміркуй, чи правильно він дібрав музичні інструменти для виконання п'єс «Заметіль» та «Зимові сні».

 Під час ранкової зарядки виконуй хореографічні етюди. Імпровізуй рухи відповідно до характеру музики.

15. ЗИМОВІ ЕТЮДИ

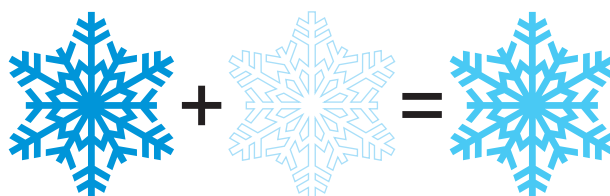
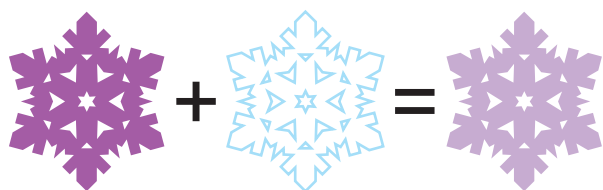

Сонячного зимового дня сніг виблискує та переливається різними барвами. Коли сонечко ховається – кольори набувають інших відтінків.

? Який день зобразила художниця – сонячний чи похмурий? Які кольори й відтінки вона використала?

Досліди, як народжуються різні відтінки кольору.

Намалюй композицію «Зимові етюди» (воскові олівці та акварельні фарби). Застосуй різні відтінки кольорів.

Варіант 1

Варіант 2

Вигадай і зобрази історію в малюнках про мандри веселої сніжинки, придумай для неї ім'я.

16. ЗИМОВІ ЗАХОПЛЕННЯ І СПОРТ

Зима – прекрасна пора року! Для дітей це – час веселих розваг, коли можна не тільки отримувати насолоду, але й зміцнювати своє здоров'я.

Наші друзі також займаються різними видами спорту. Барвик захоплюється спортивними іграми, сповненими енергії та швидкості. А Лясолька любить ті, у яких вона може розвинути природну граційність і музикальність.

? Пригадай, які види спорту поєднують спорт і мистецтво. Який з них можна назвати «танцями на льоду»? Визнач на ілюстраціях спортивні захоплення Лясольки й Барвика.

 В. Косенко. Скакалка.

? Яка роль ритму і темпу у відображенні руху в музичному творі?

СПОРТИВНА ЗИМА

Музика В. Сороки Вірші Р. Обшарської

1. Скрізь роз-ва-ги-за-бав-лян-ки і на лижах, і на сан-ках

ми з'їжджаємо із гір-ки, всю-ди сміх лу-на-є дзвін-ко. Ве-

се-ла зи-ма, спортивна зима на-си-пала снігу у нашім дворі. І

ра-діс-но нам, і весело нам, а білі сніжинки кружляють вгорі.

2. Бабу сніжну ми зліпили,
Ніс із моркви причепили,
Ну, а щоб не мерзли ніжки –
Стали дружно грати в сніжки.

Приспів.

 Знайди в нотному записі пісні тривалості нот і пауз.

Дбаючи про здоров'я, треба щодня робити зарядку, займатися спортом. Щоб робити це із задоволенням, придумали аеробіку – фізичні вправи, які виконують під музику.

 Виконай «Танці-зігріванці», рухайчись під музику.

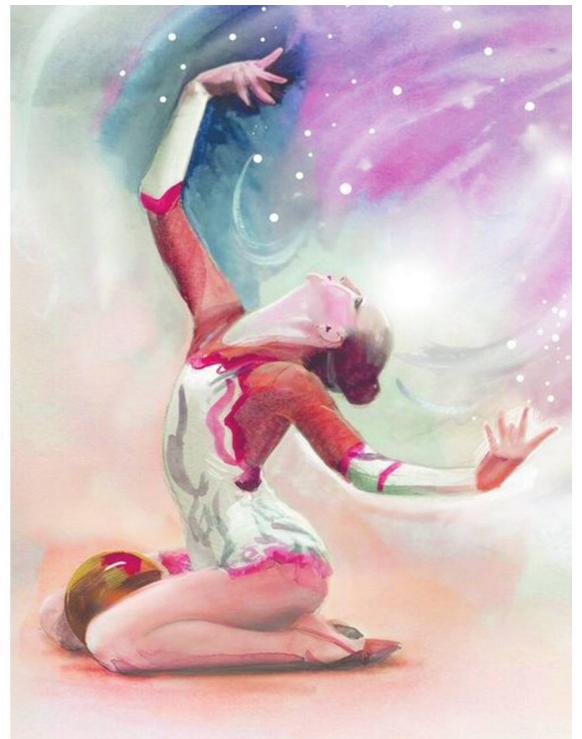
 У вільний час добери музику для вправ з аеробіки.

16. ЗИМОВІ ЗАХОПЛЕННЯ І СПОРТ

Хокей, футбол, фігурне катання, теніс – усім цим та іншим видам спорту присвячують свої полотна художники. Адже стільки в них емоцій, краси людських рухів! Також різні види спорту зображують у *рельєфах* на спортивних медалях.

Що відбувається на картинах? Яких спортсменів зобразили художники? Які емоції викликають ці художні твори?

Розглянь, які види спорту зображено на рельєфах.

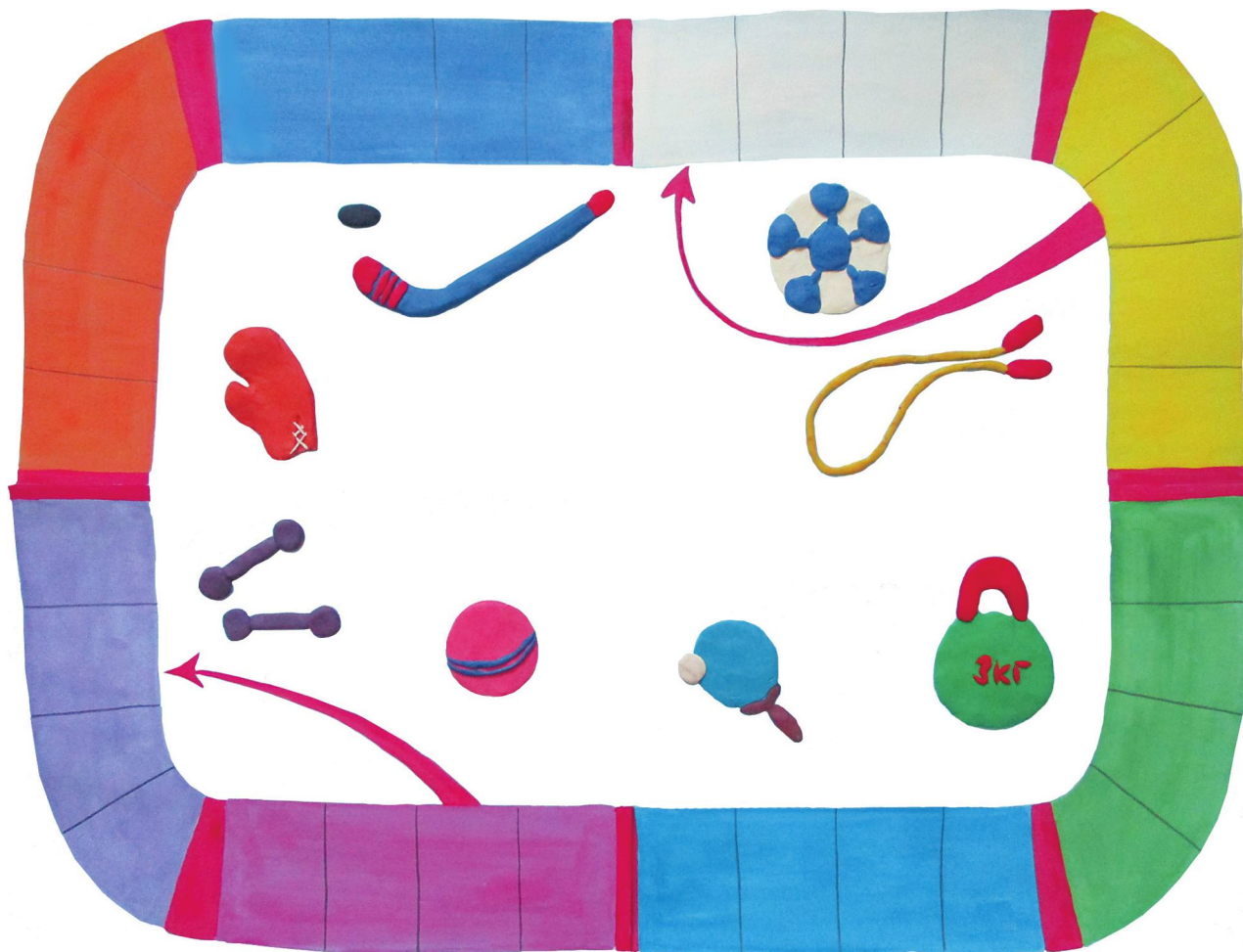

Рельєф – вид скульптури, зображення на площині.

 Упізнай за силуетами назви видів спорту.

 Групова робота. Разом з друзями створіть настільну гру «До спортивних вершин». Намалюйте поле гри (гуаш), зобразіть спортивні знаряддя (пластилін) відповідно до обраного виду спорту.

 Виробіть разом правила гри. Виготовте медалі для переможців (картон, фольга).

17. КАРНАВАЛ ТВАРИН

Сьогодні всіх запрошено на музичний карнавал! Це свято з веселими вигадками, перевдяганнями в яскраві костюми, співами й танцями.

Композитор Каміль Сен-Санс створив фантастичний музичний карнавал. Його героями є тварини, які хизуються своєю силою, спритністю і красою, інколи – пустощами.

Загадка

Здивувалась дівтора:
це тварина чи гора?
Як же їсть він, як він п'є?
А для цього хобот є!

 К. Сен-Санс. Цикл «Карнавал тварин». Слон. Королівський марш Лева.

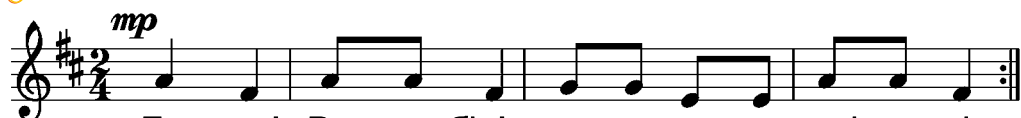
 Порівняй ці п'єси. Хто їх виконує? Тембри яких музичних інструментів ти впізнаєш? У якому регістрі звучала музика? Який характер Лева – грізний чи лагідний? Пригадай мультфільми, де героями є тварини. Як передано їхні характери?

 М/ф «Лис Микита», «Король Лев» тощо (фрагменти).

Виконай поспівку.

«Гав, гав! Вже о- бід!» – гав-ка пе-сик з-під во-ріт.
«Няв, няв! – кіт ска - зав, – знов я ми-ші не спій-мав!»

ЛЕВЕНЯ

Музика В. Гребенюка Вірші Н. Іванюка

Весело

1. Я б хо - див до зо - о - пар - ку ма - ло не що - дня,

Приспів:

бо спо - до - ба - ло - ся ду - же ме - ні ле - ве - ня. Ле - ве - нят - ко,

ле - ве - нят - ко, ле - ве, ле - ве - нят - ко, я візь - му те -

бе з со - бо - ю, як до - зво - лить тат - ко.

2. Я не хочу цуценятко й сіре кошеня,
Бо подобається дуже мені левеня. *Приспів.*
3. Я не буду шоколаду вимагати щодня,
Якщо купить мені татко руде левеня. *Приспів.*

Як потрібно виконувати цю пісню: гучно чи тихо, швидко чи повільно? За бажання оплесками створи ритмічний супровід до приспіву.

Яку музику можна створити до «Карнавалу домашніх тварин»?

17. КАРНАВАЛ ТВАРИН

Художники малюють звірів, птахів, комах і риб, різних за виглядом та характером. Такі зображення називаються **аніمالістичними**.

Спостерігати за тваринами ми можемо в заповідниках, де вони живуть у природних умовах.

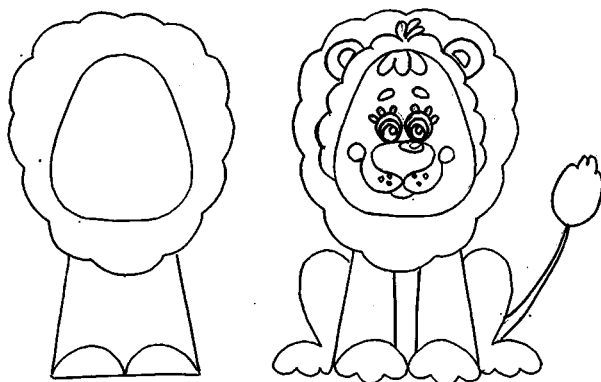

? Яких тварин, зображених на картині, ти впізнаєш?

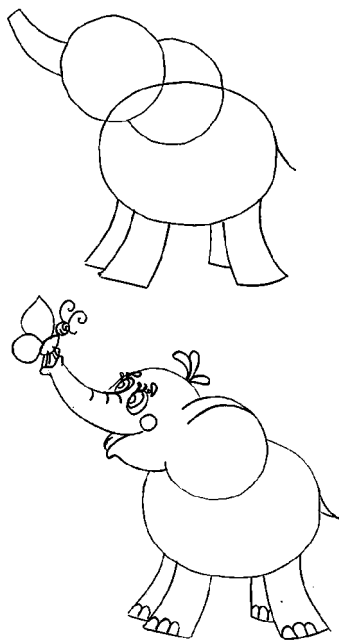

Намалюй веселе левенятко або мрійливого слоника (олівці, фломастери). Обери горизонтальний чи вертикальний формат аркуша.

Варіант 1

Варіант 2

Разом з друзями зберіть цікаву інформацію про тварин рідного краю (фото, розповіді тощо).

18. КАРНАВАЛ ПТАХІВ

Карнавал тварин продовжується... Сьогодні на музичному карнавалі себе будуть представляти птахи.

К. Сен-Санс. Цикл «Карнавал тварин». Півень і кури. Зозуля в хащі лісу. Лебідь.

Охарактеризуй музику п'єс. Порівняй тембри музичних інструментів, які «розповіли» про птахів. Чи можна музику зозулі виконувати на віолончелі, а лебеда – на барабані?

К. Сен-Санс. Карнавал тварин.

 Назви інструменти, які виконують музику птахів у циклі К. Сен-Санса.

кларнет

фортепіано

віолончель

 Варіант 1. Відгадай пісенні загадки, виконай їх за нотним записом з відповідними штрихами.

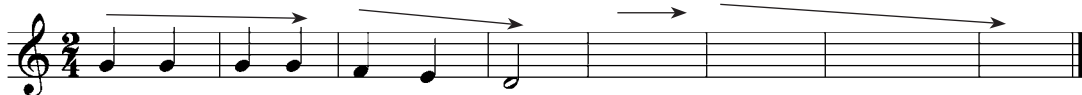
Сі-ла пта-шка на дуб-ку, за-ве-ла сво-є «Ку- ку».

Білосніжна гарна птиця, горда, ніжна, як ца-ри-ця.

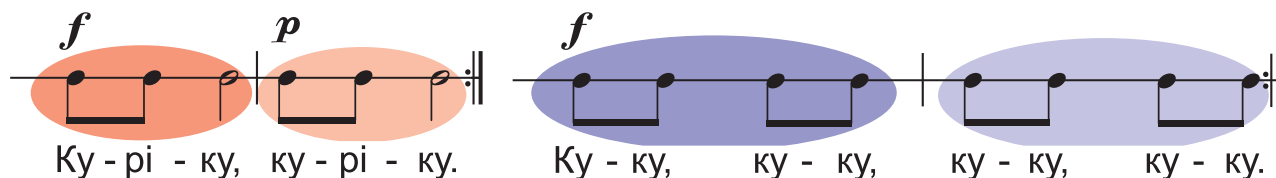
Варіант 2. Придумай закінчення мелодії загадки.

На по - двір'ї хо-дить птах і спі-ває по скла-дах.

 Гра «Луна».

 Уяви себе птахом, який виконує фантастичний танок під музику. Передай його рухи руками – «крилами». Спробуй пограти у театр тіней.

18. КАРНАВАЛ ПТАХІВ

У світі казковім, у казці чарівній
летять диво-птахи барвисті, нестримні.
Летять диво-птахи у сонячнім сяйві,
і в небі привітнім їх пісня лунає.

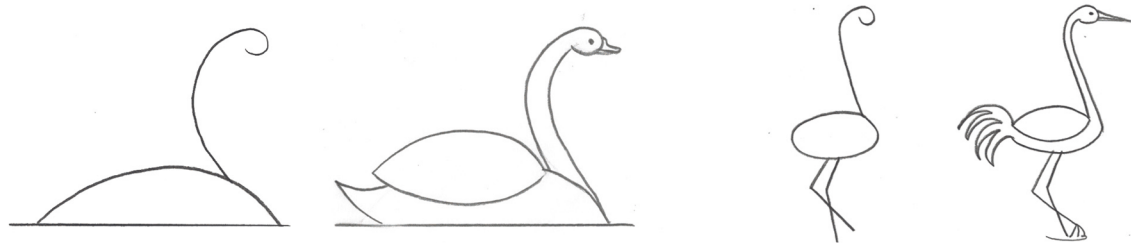
За пташками завжди цікаво спостерігати. Вони дивують нас своїм співом, яскравим оперенням, пластикою рухів. Це – справжня окраса природи.

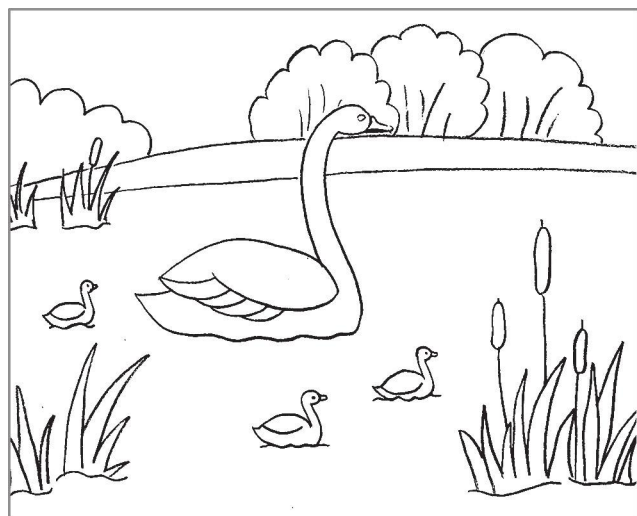
? Як художники розмістили журавлів, синичку і чаплю в композиціях? Чим вони заповнили простір довкола птахів? Визнач на картинах композиційний центр. Поцікався, які ще птахи занесені до Червоної книги України. Роздивись, як вони виглядають.

Вправа. Потренуйся малювати птахів (олівець).

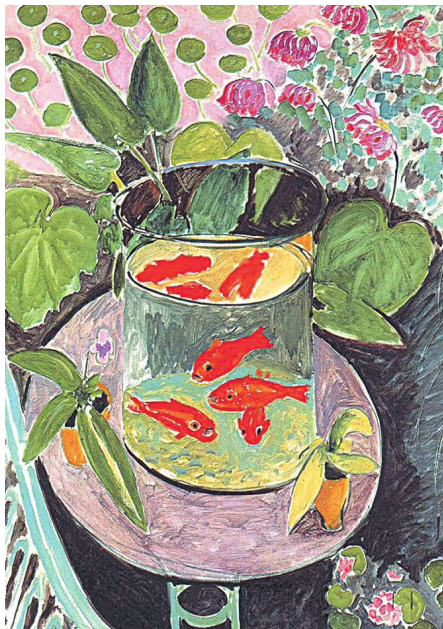

Створи сторінку Червоної книги з малюнком птаха (акварель, гуаш).

Разом з друзями створи леп-бук. Використай зібрані матеріали про тварин рідного краю.

19. ПОДОРОЖ ДО ДАЛЕКИХ КРАЇН

А ось новий герой музичного карнавалу з далекої заморської країни Австралії. Саме там живуть чудернацькі тварини, які носять своїх дитинчат у кишнях на животі. Це – кенгуру.

А ще біля берегів Австралії мешкають найкрасивіші у світі риби.

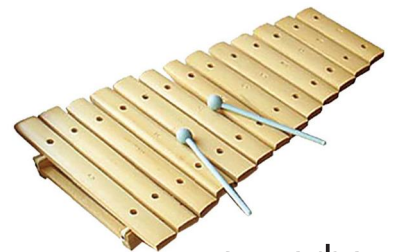
У п'єсі «Акваріум» К. Сен-Санс передає перлини водяних барв за допомогою флейти, фортепіано, ксилофона та рідкісних **клавішних** інструментів – *челести* й *фісгармонії*.

К. Сен-Санс. Цикл «Карнавал тварин». Кенгуру. Акваріум.

Як музика передала характер кенгуру? Яких риб ти уявляєш в акваріумі?

ксилофон

фісгармонія

челеста

КЕНГУРУ

Музика В. Гребенюка Вірші Е. Саталкіної

1. Ой, від смі - ху я ум - ру, див - ля - чись на кенгу - ру!
Ще не ба - чив я в жит - ті рюк - за - ка на жи - во - ті.

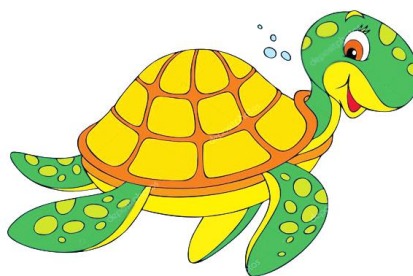

Ой, зві - ря - та, ой, зві - ря - та, ви смішні, мов не - мов - ля - та.

У далеких країнах живуть й інші цікаві тварини та птахи, наприклад ось ці.

Черепаша:

Я повільна та ще й плеската,
на спині у мене хата.

Мавпятко:

На дереві все граюся,
угору піднімаюся,
кривляюся, чіпляюся,
на хвостик у гойдаюся.

Створи власний пісенний «Карнавал тварин». Придумай до віршиків мелодії. Поміркуй, які інструменти оркестру можуть передати характер тварин.

Досліди звуки предметів довкілля. Добери незвичайні тембри.

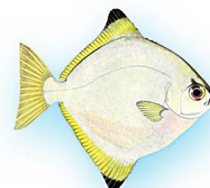
19. ПОДОРОЖ ... ДО ДАЛЕКИХ КРАЇН

Підводний світ з яскравими рибками, іншими морськими істотами та чудернацькими коралами цікавий та незвичний.

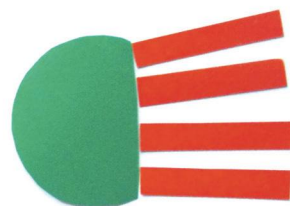
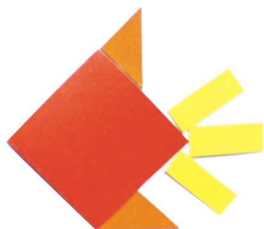
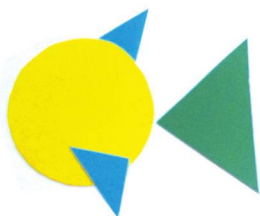

? Які геометричні фігури тобі нагадують форми жителів морських глибин?

Вправа. Уяви себе підводним чарівником: з різних геометричних фігур утвори рибок тощо.

Намалюй рибок в акваріумі (воскові олівці). Зафарбуй аркуш блакитною фарбою різних відтінків (акварель).

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Придумай власні цікаві швидкомовки про звірів, птахів, риб.

20. КОСМІЧНА ПОДОРОЖ

Як високо небо! Його не дістати.
А що там? Що далі? Хотілось би
знати...

В усі часи людина прагнула поринути у невідомі таємничі світи космосу. Досліджувала зоряне небо, милувалася його красою, фантазувала про далекі світи і космічні подорожі. Художники й композитори присвячували космосу твори мистецтва.

Т. Ньюман. Зоряний корабель «Авалон».

Які картини ти уявляєш під час слухання «космічної» музики? Якими зображують художники далекі космічні світи? Поясни.

М/ф «Майлз з планети майбутнього» (фрагменти).

Музику Всесвіту створюють за допомогою електронних інструментів, зокрема *синтезаторів*.

синтезатор

Разом з друзями інсценізуйте вірш Н. Карпенко «Парад планет». Розподіліть ролі, оберіть музичні інструменти. Кожній планеті придумайте звуковий супровід.

Всі планети стали в ряд,
Починається парад!
Раз – Меркурій-мандрівник,
Два – Венера, ясний лик.
Три – Земля вітає нас,
А чотири – красень Марс.
П'ять – Юпітер, шість – Сатурн,
Сім – Уран, за ним – Нептун.
Всі планети стали в ряд,
Починається парад!

У вільний час добери на синтезаторі тембр і відтвори ритм звуків космосу.

Поцікався, які ще існують електронні музичні інструменти.

20. КОСМІЧНА ПОДОРОЖ

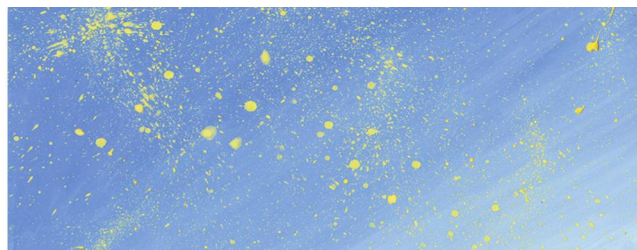
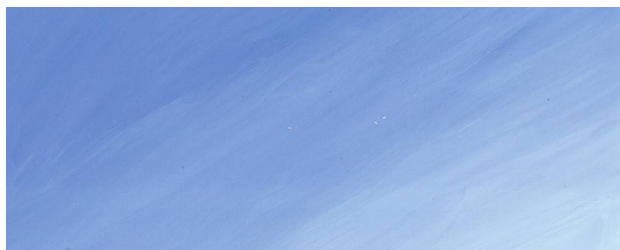
Кожен мріє в дитинстві про подорож у космос, уявляє незвідані планети, їх фантастичних жителів. Художники теж багато фантазують!

? Розглянь картину. Що незвичного можна на ній побачити? Визнач «космічну» лінію горизонту.

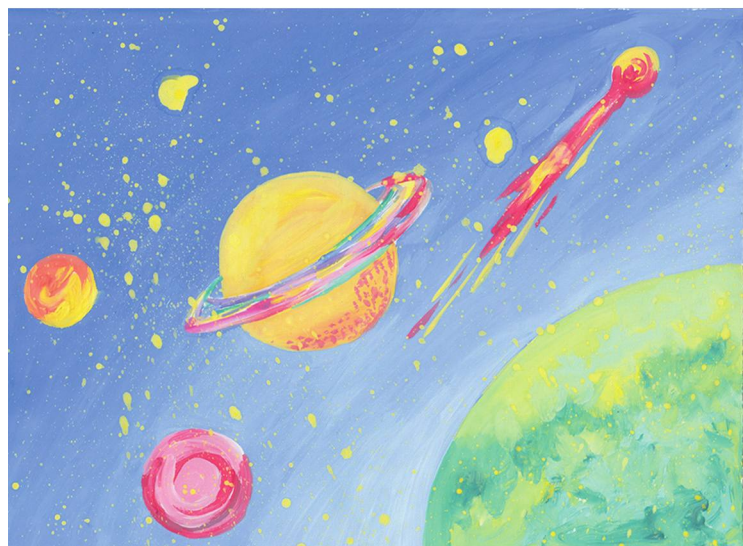

Вправа. Пригадай, як можна затемнити зображення чи зробити його світлішим, використавши білу та чорну гуаш. Подивись, як у техніці набризку можна створити зоряне небо.

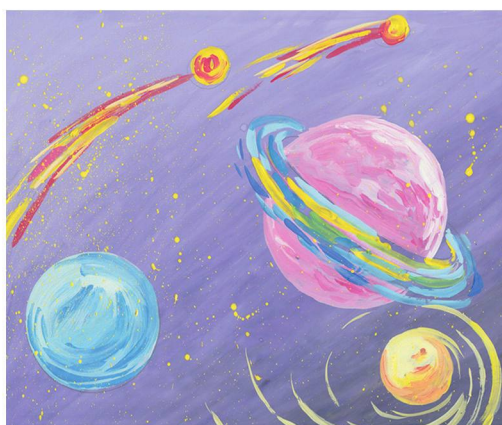

Створи космічний пейзаж. Використовуй техніки розбілу чи затемнення та набризку (гуаш, пензлик та зубна щітка).

Варіант 1

Варіант 2

Вигадай мову інопланетян, зашифруй слова в картинках.

21. ЗАВІТАЙМО ДО ТЕАТРУ

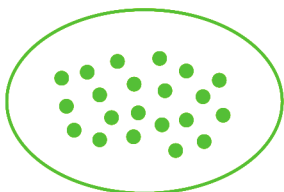
В оперному театрі актори повинні досконало грати свою роль і виконувати вокальну партію. Виконавці оркестру під керівництвом диригента мають бути справжніми професіоналами, щоб вистава захопила глядачів.

Микола Лисенко створив дитячу оперу «Коза-Дереза» на сюжет відомої народної казки. Для кожного героя композитор написав пісню-характеристику.

 М. Лисенко. Опера-казка «Коза-Дереза». (Пісні Кози, Лисички, Рака).

 Пригадай, що таке опера. Як називаються пісні героїв в опері? Порівняй мелодії пісень Кози, Лисички, Рака, зокрема й у нотному записі. Яка з мелодій подібна до цих ліній?

ПІСНЯ ЛИСИЧКИ

Музика *М. Лисенка* Вірші народні

mf

Я Лисичка, сестричка, не сиджу без діла: я гусятка пасла, полюбавь ходила.

ТЕМИ КОЗИ І РАКА

Музика *М. Лисенка* Вірші народні

Я Коза-дереза, півбока луплена, за три копи куплена.

Помірно

А я Рак-Неборак, я непростий козак.

? **Передай характери казкових героїв за допомогою жестів і танцювальних рухів у відповідних темпах. Чи можна танець Рака виконати в дуже швидкому темпі? Поясни.**

🌀 **Пригадай, які дитячі опери ти вже знаєш.**

21. ЗАВІТАЙМО ДО ТЕАТРУ

У ляльковому театрі веселі настрій створюють не лише актори-ляльководи, а й художники-декоратори, які майстерно розробляють декорації.

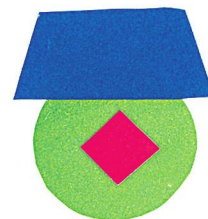
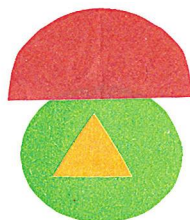
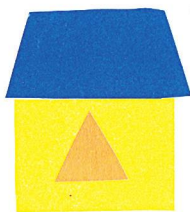
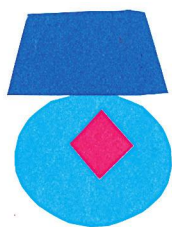
? Фрагмент якої казки ти бачиш на світлині? Назви казкових персонажів. Що зображено на декорації? Хто може мешкати в цих будиночках?

Декорації – це художнє оформлення сцени в театрі.

Вправа. Створи будиночки з геометричних фігур.

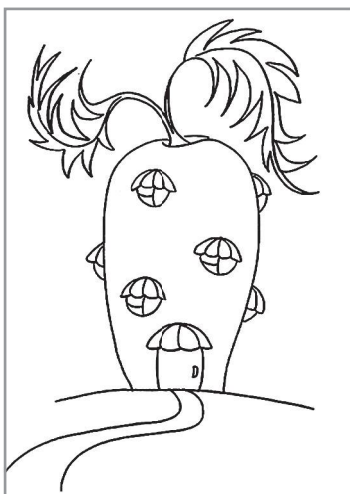
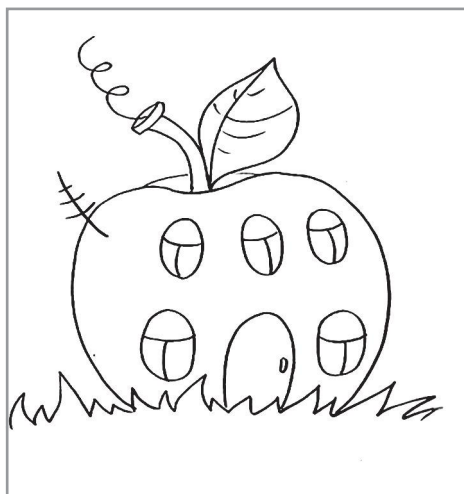

Намалюй чарівний будиночок для казкової декорації (*техніка за вибором – акварель, гуаш, кольорові олівці*).

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Назви професії людей, які працюють у театрі.

22. ПОРИ РОКУ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ

Сніг на полях, лід на річках.
Метелиця гуляє. Коли це буває?
Тане сніжок, оживає лужок.
День прибуває. Коли це буває?

У цих загадках зустрілися
дві пори року – зима і весна.

За народними традиціями
на останнє зимове свято
Масляну спалюють солом'яне
опудало. Це означає завер-

шення зими. А на перше весняне свято
Стрітення святять воду, яку
вважають цілющою.

П. Чайковський. Цикл «Пори року». Масляна (Лютий), Пісня жайворонка (Березень).

Порівняй ці п'єси. Визнач, які картини відповідають настроям музики. Зімпровізуй пісню жайворонка на музичному інструменті.

ВЕСНЯНІ КОТИКИ

Музика О. Янушкевич Вірші М. Ясакової

1. Сі-рі-сі-рі ко-ти-ки, сі-рі, на-че дим, посідали котики у ря-док о - дин.

Роз-пу-ши-лись ко-ти-ки, вже їм не до сну – виглядають котики із ку-щів ве-

Приспів:

сню. Ко-ти-ки, ко-ти-ки, хто вас так на-звав? Мо-же, ко-му, ко-ти-ки,

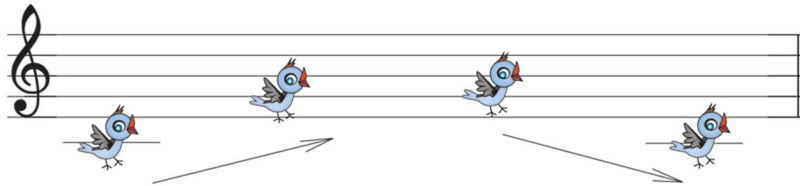
ви ска-за-ли: «Няв!». Мо-же, ко-му, ко-ти-ки, ви ска-за-ли: «Мур!».

Ну при - знай-тесь, ко - ти - ки: хто, ко - ли це чув?

Уяви себе композитором.
Створи поспівку про пташку.

Розгадай загадки. Назви слова, у яких «сховалися» ноти.

Мас на, бе зень, га вина, де во.

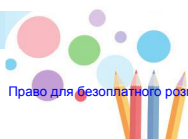
22. ПОРИ РОКУ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ

У різні пори року у природі відбуваються зміни.

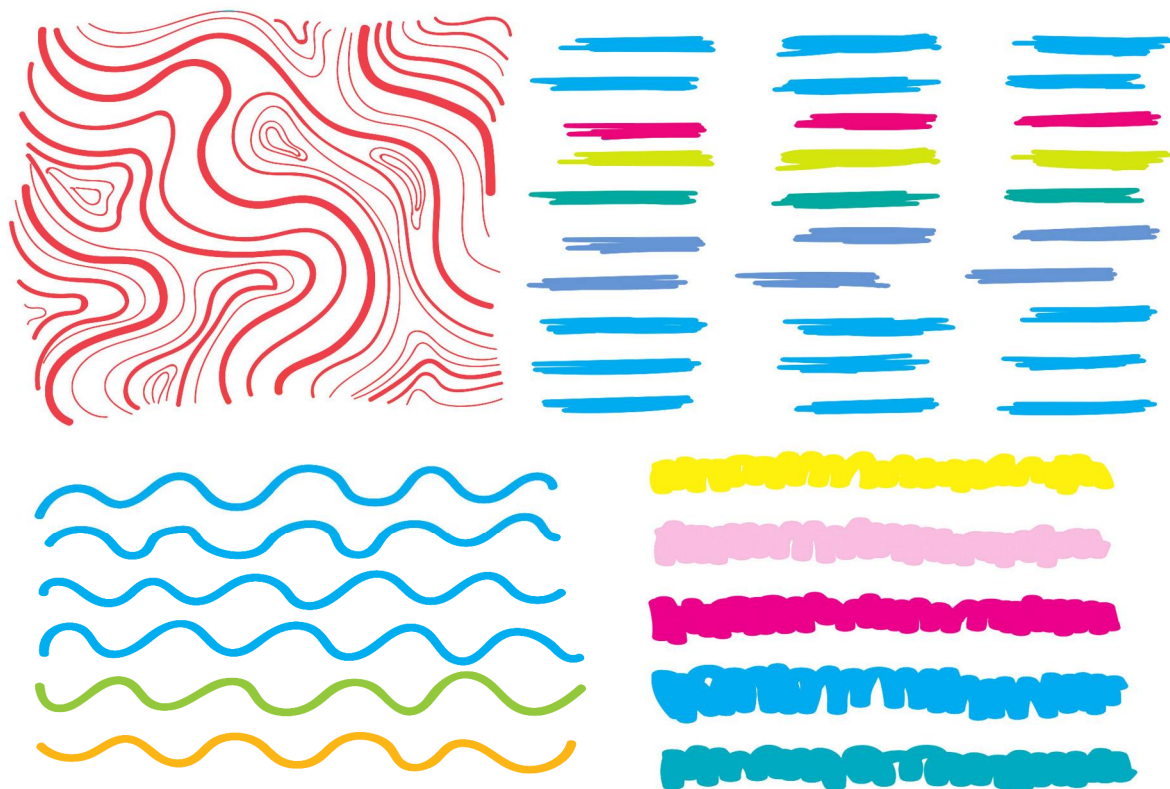

За картиною розкажи про різні пори року.

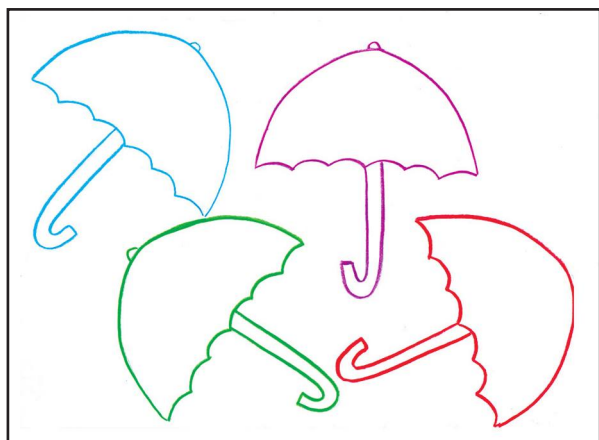

Уяви, що пори року зустрілися. Подумай, якими лініями кож-на з них намалювала б своє привітання. А якими кольорами? Спробуй і ти відтворити ці лінії відповідними кольорами.

Намалюй парасольки «Чотири пори року» (кольорові олівці, фломастери).

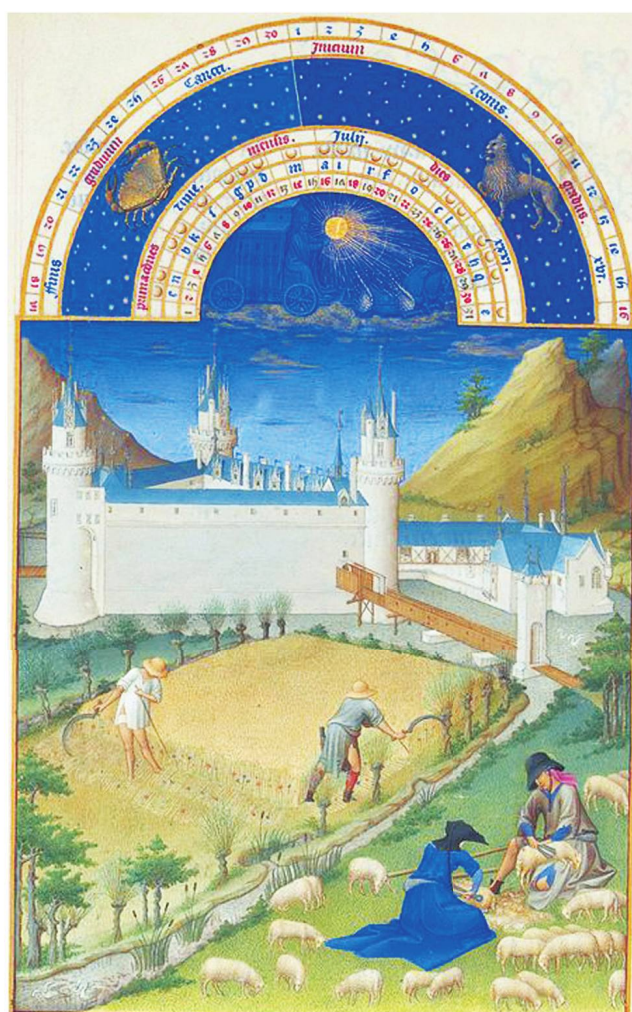
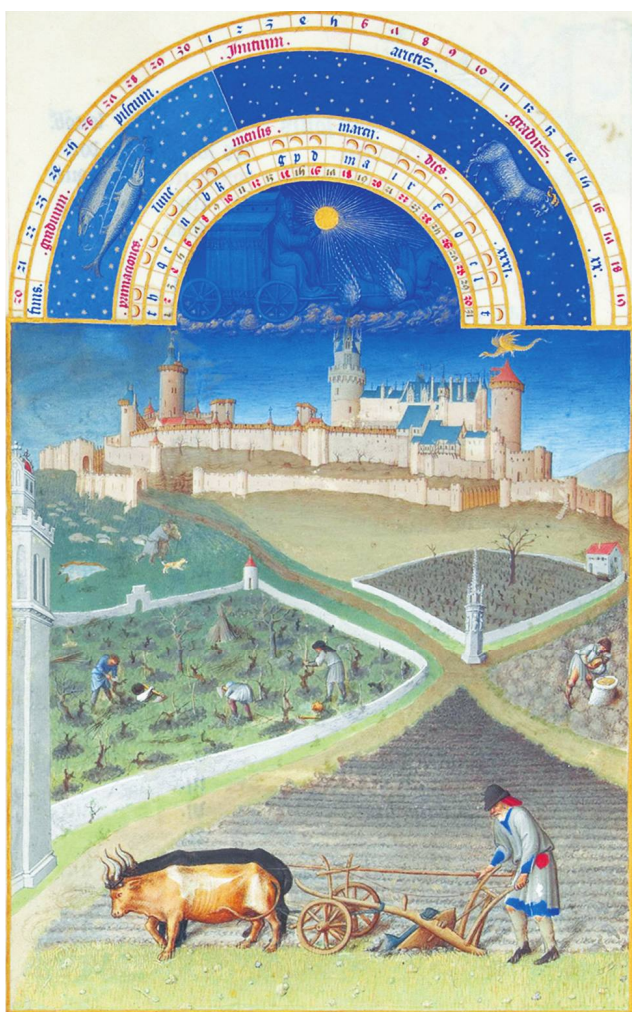

Якими ти уявляєш кольори різних пір року?

23. ПОРИ РОКУ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ

З давніх-давен і до нашого часу художники зображують різні пори року, зокрема ілюструючи календарі.

П. Чайковський. Цикл «Пори року». Пісня жайворонка (Березень), Жнива (Серпень).

Порівняй ці п'єси. Поміркуй, які пори року зображено на картинах.

 Виконай поспівку. Придумай свій варіант мелодії відповідно до напрямку стрілочок.

 Роз-пи-шу я пи-сан-ку, писанку, у чер-во-ні

 ви-шень-ки, вишеньки, у зе-ле-не лис-тя – все чис-

 то. Си-ню пта-шку до-ма-лю-ю, дідусеві подарую.

 Придумай музичний супровід до пісні «Весняні котики».

 Створи мелодію веснянки-заклички «Благослови, мати, весну зустрічати!». Заспівай.

Бла-го-сло-ви, ма-ти, ве-сну зу-стрі-ча-ти!

 Розкажи друзям, як у музиці можна відтворити різні пори року.

23. ПОРИ РОКУ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ

З приходом весни зміни відбуваються не лише у природі. Люди змінюють свій одяг. І ляльки теж.

Поясни, який одяг підходить для зими, який – для весни. Подивись, як Лясолька і Барвик підібрали зимову та весняну колекції одягу для ляльок. Знайди помилки.

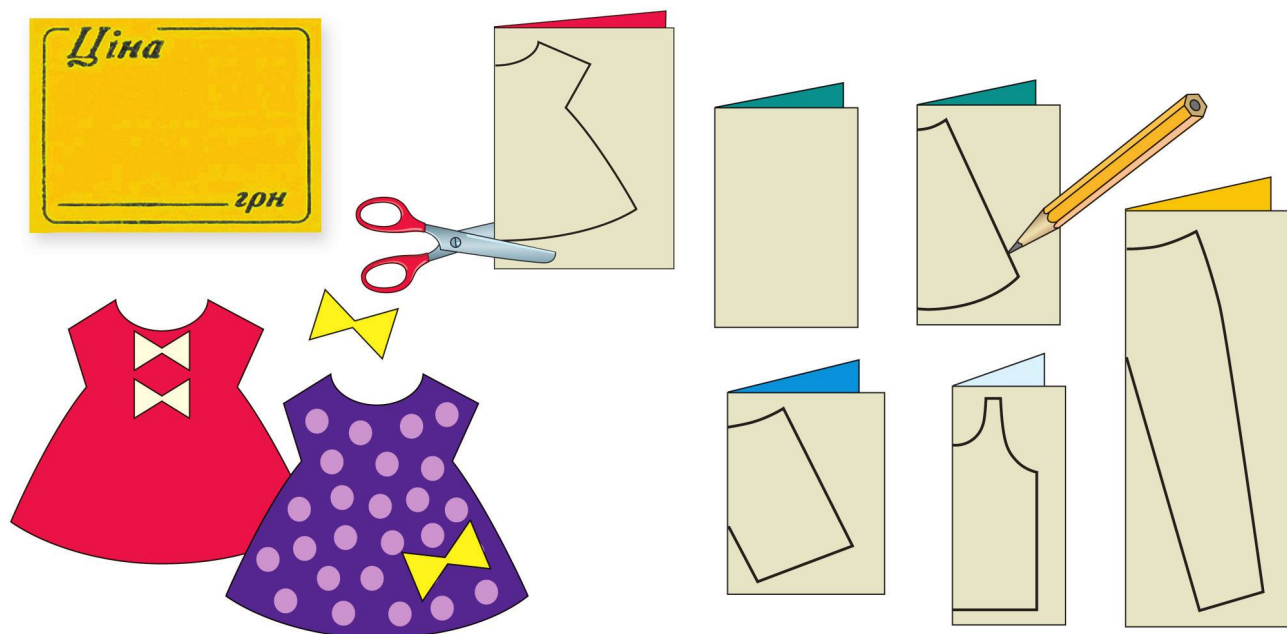

Створи одяг для ляльки (кольорові олівці, фломастери).

Разом з другом чи подругою придумайте гру «У магазині одягу».

Виготовте моделі одягу для ляльок з паперу або тканини. Підготуйте цінники. Пам'ятайте про відповідність одягу порі року.

24. НАША РІДНА УКРАЇНА, МОВ ВЕСНЯНКА СОЛОВ'ІНА

Без калини нема України,
бо калина – то символ її,
то сміється, мов в щасті дівчина,
то сумує, схилившись в журбі.

Українську музику часто виконують на народних інструментах. Справжньою візитівкою України є *бандура*.

Великими розмірами та гучним звучанням вирізняється *трембіта* – окраса Українських Карпат.

 Р. Гриньків. Веснянка. І. Шамо. Веснянка.

 Порівняй веснянки. Як передзвін струн бандури та звуки фортепіано відтворюють музику весни?

Роздивись українські народні інструменти на ілюстраціях. Порівняй зображення бандури в живописі та скульптурі.

Виконай пісню, заверш музичну фразу.

Музика А. Філіпенка Вірші Т. Шевченка

1. За - цві - ла в до - ли - ні чер - во - на ка - ли - на,

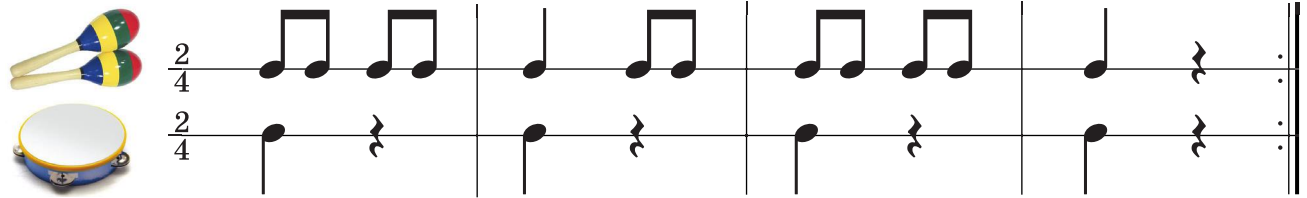

ні - би за - смі - я - лась дів - чи - на - ди - ти - на.

2. Любо-любо стало, пташечка зраділа,
Пташечка зраділа і защебетала.

Відтвори ритми в ансамблі.

Допоможи Барвику визначити українські народні інструменти.

Розкажи своїм рідним про українські народні інструменти.

24. НАША РІДНА УКРАЇНА, МОВ ВЕСНЯНКА СОЛОВ'ЇНА

Колись давно в селі Петриківка люди почали малювати незвичайні квіти, дивних звірів, птахів. Так виник відомий у всьому світі петриківський розпис. Він належить до різновидів *декоративного мистецтва*.

? Поміркуй, чим відрізняються квіти, птахи й звірі на петриківському розписі від тих, що існують у природі. Чому? Розглянь основні елементи петриківського розпису.

Декорувати – означає прикрашати.

Вправа. Потренуйся малювати ягідки пальчиком та зернятка пензликом (*гуаш*).

Створи візерунок зі стебелець, листочків і ягідок (*гуаш*).

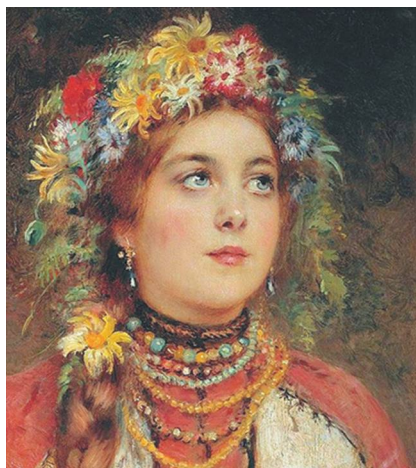
Варіант 1

Варіант 2

У вільний час напиши інтернет-повідомлення друзям з інших країн про петриківський розпис – самобутнє явище українського мистецтва.

25–26. КВІТКОВІ ФАНТАЗІЇ

Йдуть дівоньки в садочок,
зів'ють собі віночок,
з рутоньки, з м'ятоньки,
з хрещатого барвінку,
з запашного васильку.

Для українців віночок – це оберіг. Часто українські пісні в обробці для оркестру народних інструментів об'єднують у цикли. Ці інструментальні твори поетично називають «віночками».

«Віночок українських народних пісень» для оркестру народних інструментів.

Мабуть, тобі відома казка про Дюймовочку. Цій дівчинці, яка народилася з квітки, присвячені різні твори мистецтва.

Є. Русинов. Балет «Дюймовочка» (фрагменти).

Як музика характеризує персонажів спектаклю? Тембри яких музичних інструментів ти впізнаєш? Опиши костюми.

ВІНОЧОК

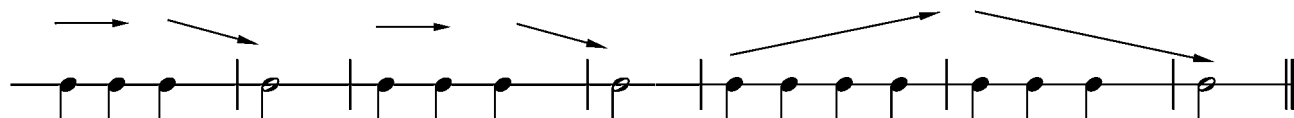
Музика М. Ведмедері Вірші В. Верховеня

1. Квіточ - ку до кві-точ-ки я сплету ві - но - чок, із то-бо-ю,
веснонько, я пі-ду в та-но-чок! _____ Я пі-ду в таночок!
_____ Я пі - ду в та - но - чок!

2. У долині річечку стріну я привітну –
У віночок стрічечку попрошу блакитну!
Попрошу блакитну! Попрошу блакитну!

 Варіант 1. Придумай мелодію за ритмом та виконай її із супроводом.

У І - ван - ка - ви-ши-ван - ка, він у ній гу - ля - є зран - ку.

Варіант 2. Складіть з відомих вам українських народних пісень «віночки»: осінній, зимовий, весняний (*робота у групах*).

 Руханка «Сонячний віночок». Музика і вірші Л. Соболевської.

 Досліди, які квіти традиційно вплітають в український віночок.

25–26. КВІТКОВІ ФАНТАЗІЇ

Кожна квітка в українському віночку має своє означення. Наприклад, ружа, мальва і півонія – це віра, надія і любов, барвінок – безсмертя, волошка – відданість.

? Поміркуй, чому художниця назвала ці твори «Весна» і «Літо». Пофантазуй, як виглядатимуть віночки на картинах «Осінь» і «Зима».

Сучасні віночки часто виготовляють із штучних квітів.

? Роздивись, як можна створити троянду з різних матеріалів.

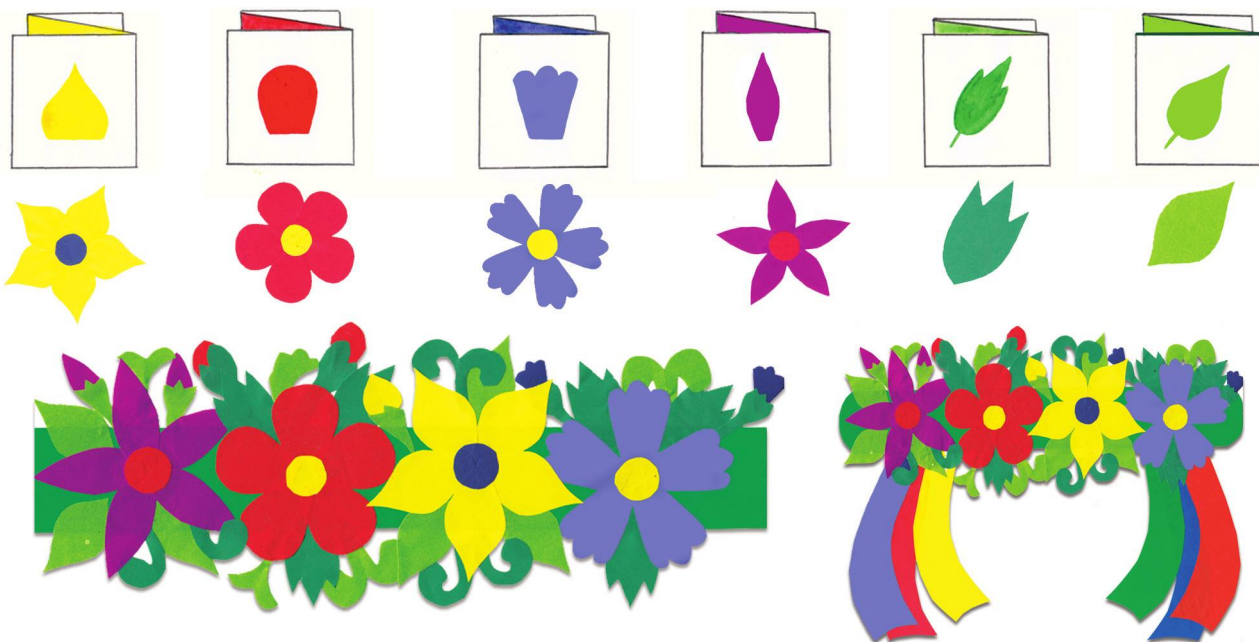
тканина

бісер

папір

дріт

 Створіть святковий віночок з кольорового паперу та картону (робота в парах). Він може стати чудовим подарунком.

 Пофантазуй і створи чарівні квіти (гуаш, відбитки).

Варіант 1

Варіант 2

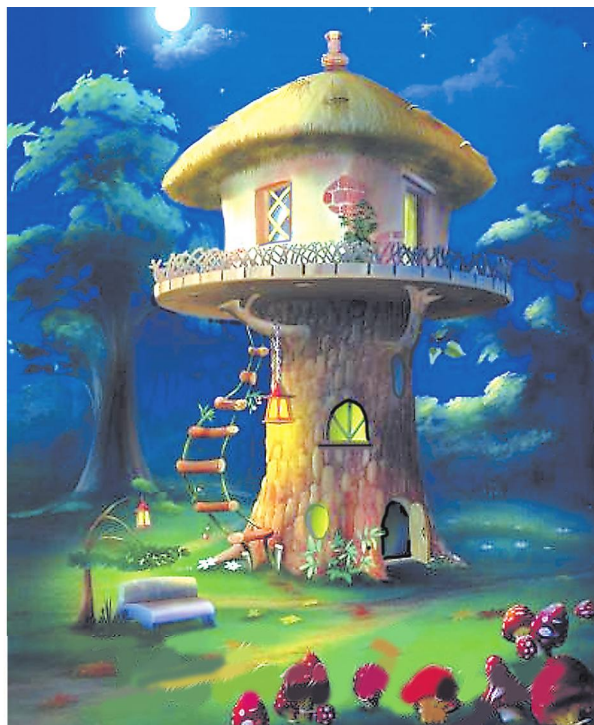
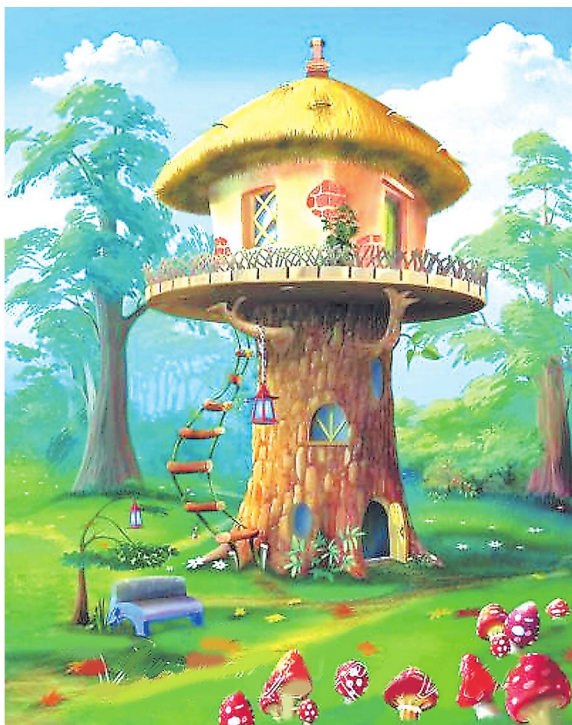
 Поцікався, які квіти увійшли до Червоної книги України.

27. РИТМИ ЖИТТЯ В МИСТЕЦТВІ

Кожного ранку природа прокидається, і на зміну темній нічці приходить світлий день. А потім знову настає вечір... Такі чудові ритми дня і ночі існують у природі вічно.

? Помилуйся чарівним будиночком Тітоньки Сови вдень і вночі. Порівняй колорит картин. Що і як змінюється?

🎧 *Е. Гріг. Ранок. Із сюїти «Пер Гюнт». С. Прокоф'єв. Вечір. Із циклу «Дитяча музика».*

А. Вівальді. Весна. Літо. Із циклу концертів «Пори року».

? Якими ти уявляєш ранок і вечір, слухаючи музику? Які настрої викликають концерти? Порівняй музику весни і літа.

Концерт – великий музичний твір, у якому ніби змагаються в майстерності музичний інструмент і оркестр.

РІЗНІ БАРВИ У ПРИРОДИ

Музика і вірші *Н. Рубальської*

1. Ко-ли за-хо-че-мо на-ма-лю-ва-ти кар-ти-ну не-зви-чай-но-ї кра-

си, роз-гля-не-мо ми у при-ро-ди барви й по-зи-чи-мо най-кра-щі ко-льо-

ри. Про-пли-ва-є сріб-на риб-ка у во-ді, і кур-ли-чуть в небі

сі - рі жу - рав - лі. По - лу-нич-ка чер-во-ні - є у тра-

ві, як чу-до-во, що є різ - ні ко - льо - ри.

2. Багато барв у рідної природи,
І друкать між собою всі вони.
З'єднавшись у барвистім хороводі,
Красу дарують матінці-Землі.
Кумкає зелена жабка на лужку,
Бавить зір лілея біла у ставку.
Розсипає нічка зорі золоті,
Як чудово, що є різні кольори.

Групова робота «Звукові картини». Поекспериментуй зі звучанням музичних інструментів та різних речей, що навколо тебе. Разом із друзями спробуйте відтворити звуки літньої ночі, зимового вітряного дня.

Поміркуй, які ще існують ритми в житті людини.

27. РИТМИ ЖИТТЯ В МИСТЕЦТВІ

Спостерігаючи за природою, ми відчуваємо її ритми: зміну пір року, дня і ночі. Ритми пронизують і мистецтво. Ти вже знаєш, що без ритму немає музики. А як в образотворчому мистецтві? Пошукаймо там ритми разом!

На ритмічному чергуванні елементів побудовано **орнаменти**. Вони можуть складатися, наприклад, із геометричних фігур або декоративних зображень рослин і тварин. Саме тому орнаменти мають такі назви: *геометричний, рослинний, тваринний* тощо.

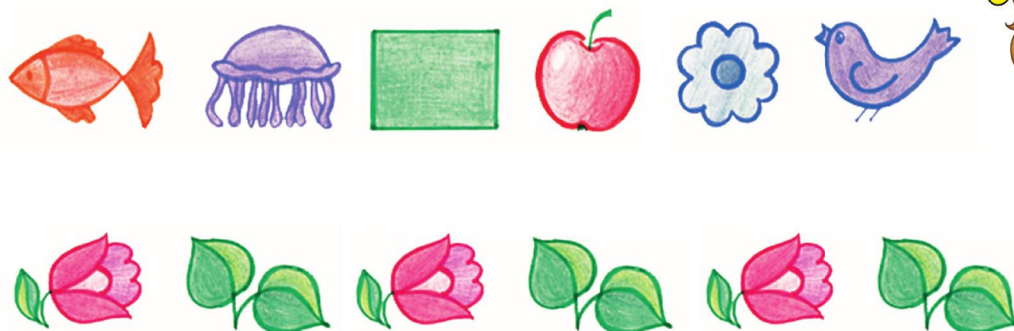
Проте майстри часто поєднують різні елементи й отримують оригінальні орнаменти.

Орнамент – візерунок, побудований на ритмічному чергуванні декоративних елементів.

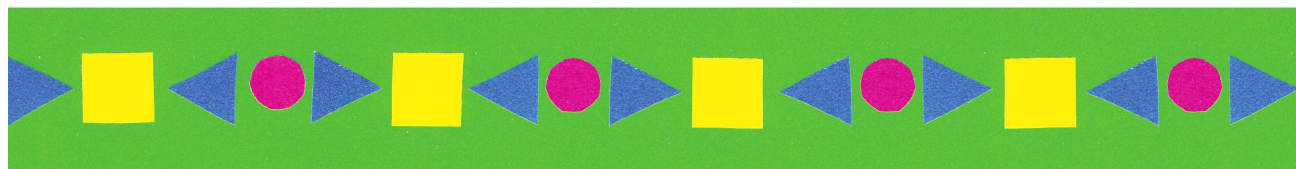
В Україні прикрашали або декорували орнаментами речі повсякденного вжитку – посуд, одяг, музичні інструменти. Так виникло *декоративно-ужиткове мистецтво*.

 Чи правильно Лясолька підбрала елементи для орнаментів?

 Створи орнамент для оздоблення закладки для книжки (кольоровий папір, картон, ножиці, клей, пензлик).

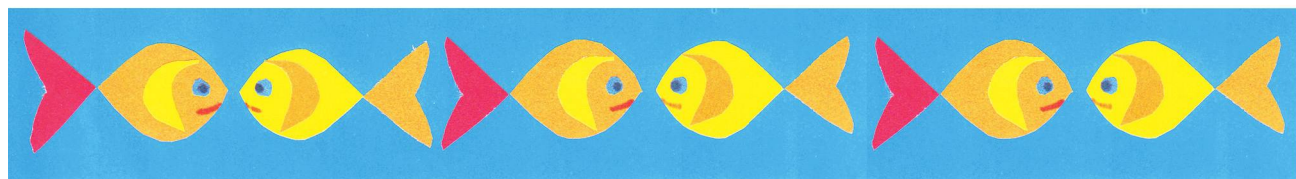
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

 Придумай орнаменти, якими можна оздобити предмети побуту.

28. РИТМИ ЖИТТЯ В МИСТЕЦТВІ

Кожна пора року по-своєму чарівна і не може залишити байдужими митців. Композитор Антоніо Вівальді створив цикл із чотирьох концертів «Пори року».

В музиці слово «концерт» використовують не тільки на позначення виступу артистів на сцені. Це також великий музичний твір, у якому ніби змагаються у вправності й майстерності музичний інструмент і цілий оркестр.

? Пригадай, які настрої панували в музиці концертів «Осінь» і «Зима», котрі вже слухали на уроках раніше.

 А. Вівальді. «Пори року». Весна. Літо.

? Які настрої викликає музика? Чи відповідає колорит картин цим настроям? Чим відрізняється музика весни і літа?

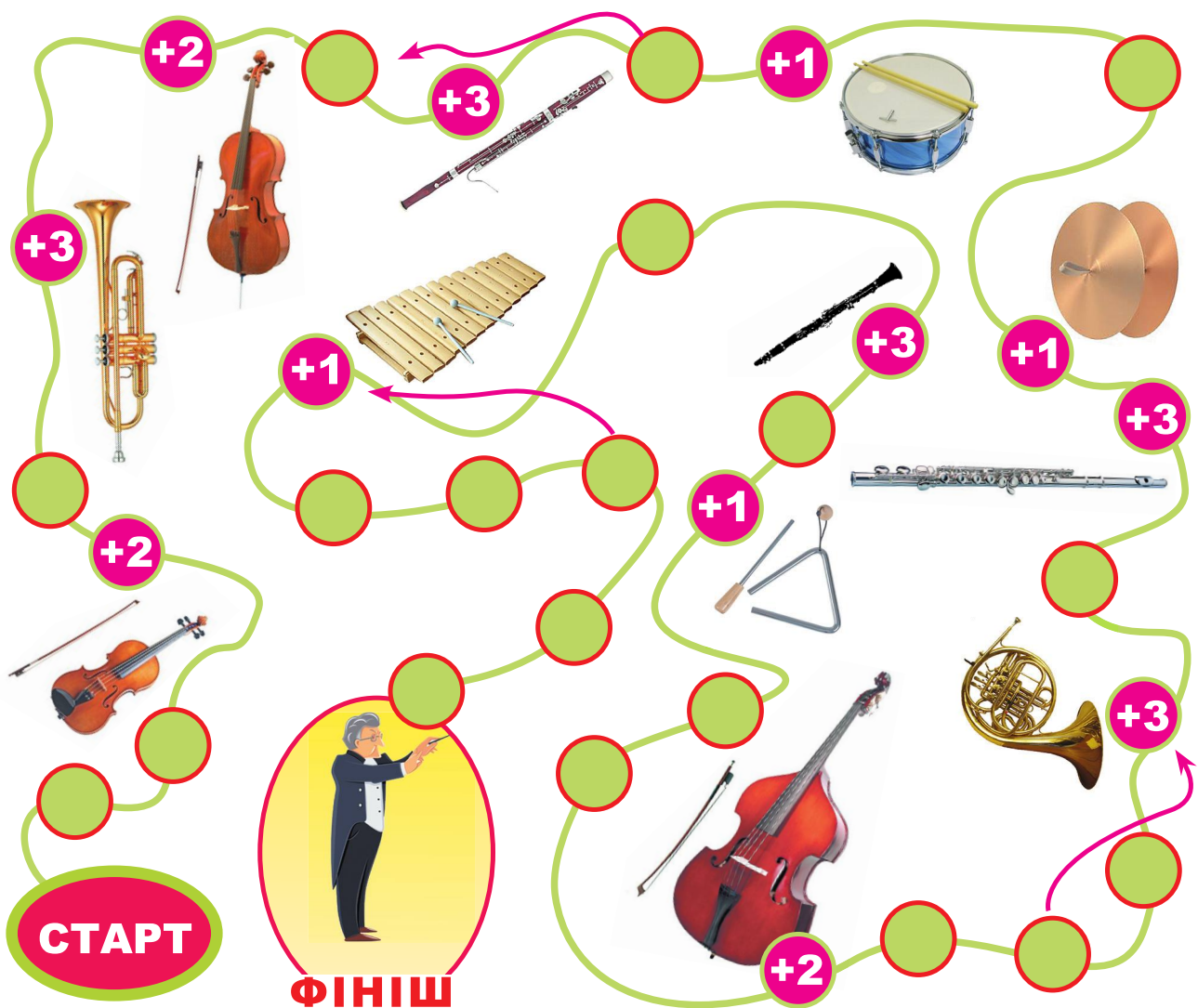

Поекспериментуй і створи звукові картини.

Варіант 1. Вимов слова «Здрастуй, новий день» (гучно, тихо, пошепки). Створи на ці слова мелодію-поспівку.

Варіант 2. За допомогою різних музичних інструментів та предметів довкілля спробуйте відтворити звуки різних пір року (групова робота).

Гра «Оркестр». Правила гри: називай музичний інструмент, який зображено на полі біля червоного кружечка. Помилка позбавляє тебе наступного ходу.

Створи цикл з улюблених пісень, обери спільну тему.

28. РИТМИ ЖИТТЯ В МИСТЕЦТВІ

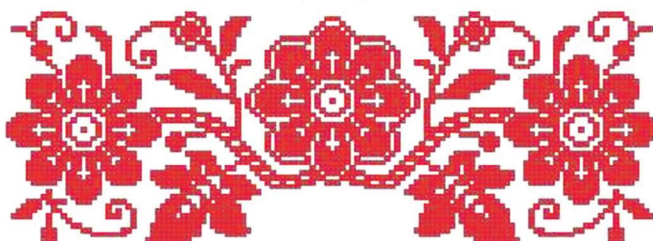
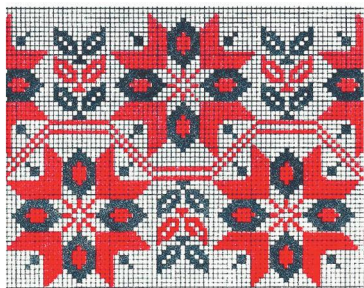

Є мистецтво, завдяки якому можна перетворити звичайну тканину на картину, прикрасити одяг і багато речей, потрібних людині. Це – вишивка.

Відомі українські сорочки-вишиванки досі вважають одягом, що оберігає людину від усяких негараздів. На оздоблених візерунками рушниках «ростуть» дерева життя, «співають» незвичайні птахи. Хліб та сіль на вишитому рушнику – ознака особливої гостинності українського народу.

Подивись, які елементи часто трапляються в українській вишивці, назви їх.

Орнаменти для вишивок – це візерунки, побудовані на чергуванні окремих декоративних елементів. Поширеною є вишивка «хрестиком», яка вимагає чіткого розраунку.

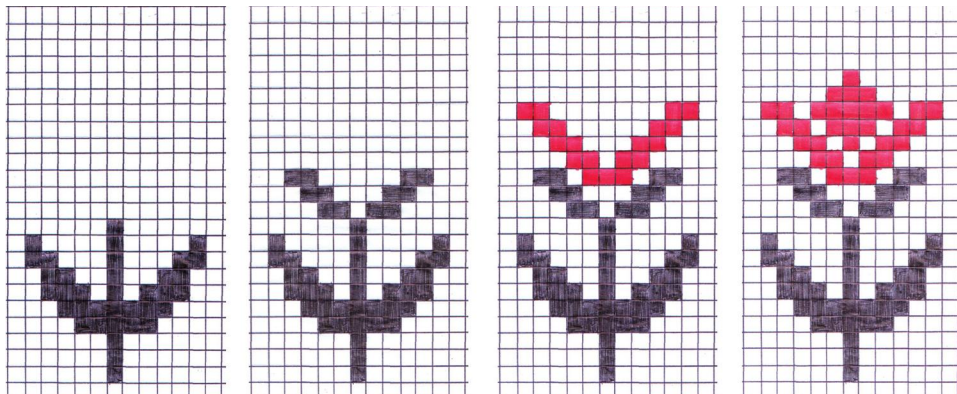

Колективна робота «Стрічка миру».

Створи фрагмент орнаменту рушника з побажанням миру і добра. Разом з однокласниками та однокласницями поєднайте свої роботи у спільну композицію.

У вільний час пофантазуй і створи на комп'ютері кольоровий візерунок для вишивки хрестиком.

Барвик і Лясолька створили орнаменти для рушничка з ягідок калини і листочків. Спробуй і ти.

Що ти знаєш про оздоблення українського народного одягу і рушників?

29. РЕКЛАМУЄМО КРАСИВЕ І КОРИСНЕ

Природа безмежно красива і щедра. Вона щорічно дарує нам різноманітні плоди, цілющі трави і багато того, що є корисним для нашого фізичного і духовного здоров'я. Щоб привернути увагу до здорового харчування, фотограф Карл Уорнер з Австралії створює «смачні пейзажі».

- Що зображено на картині? Які емоції вона викликає? З яких продуктів створено предмети й інструменти на пейзажі?
- *Поль Моріа. Така-Таката.*
- Тембри яких інструментів симфонічного оркестру ти впізнаєш? Спробуй відтворити оплесками ритм твору під час зарядки.

ВЕСЕЛКА

Музика і вірші *Наталії Май*

1. Крап-лю до-щи-ка бе-рем, тріш-ки сон-ця до-да-єм, сві-тан-

ко - во - ї ро - си, жменьку ра - дос - ті для всіх.

Приспів:

Подивись на не-бо – ко-льо-ри яс - ні, _____

Подивись на не-бо – сон-це зо-ло - те, _____

сумувать не тре-ба – просто посміх - нись!

Сумувать не тре-ба – все на краще йде!

2. Слово лагідне скажи, теплий погляд залиши,
І добрішим стане світ, й наша пісня задзвенить!

Приспів.

Музику нерідко використовують у сучасній рекламі. Вона привертає увагу споживачів, сприяє популярності товарів, продуктів, видовищ тощо.

Руханка «Райдуга». Музика і слова З. Красуляк.

Разом з дорослими знайди в інтернеті музичну рекламу телевізійного талантишоу «Голос. Діти».

Досліди, як музика зацікавлює і привертає увагу до конкурсу юних вокалістів.

29. РЕКЛАМУЄМО КРАСИВЕ І КОРИСНЕ

«А зараз перерва на рекламу!» – ми звикли до таких слів, що лунають з екранів телевізорів, комп'ютерів. Рекламами бувають веселі, захопливі і навіть фантастичні.

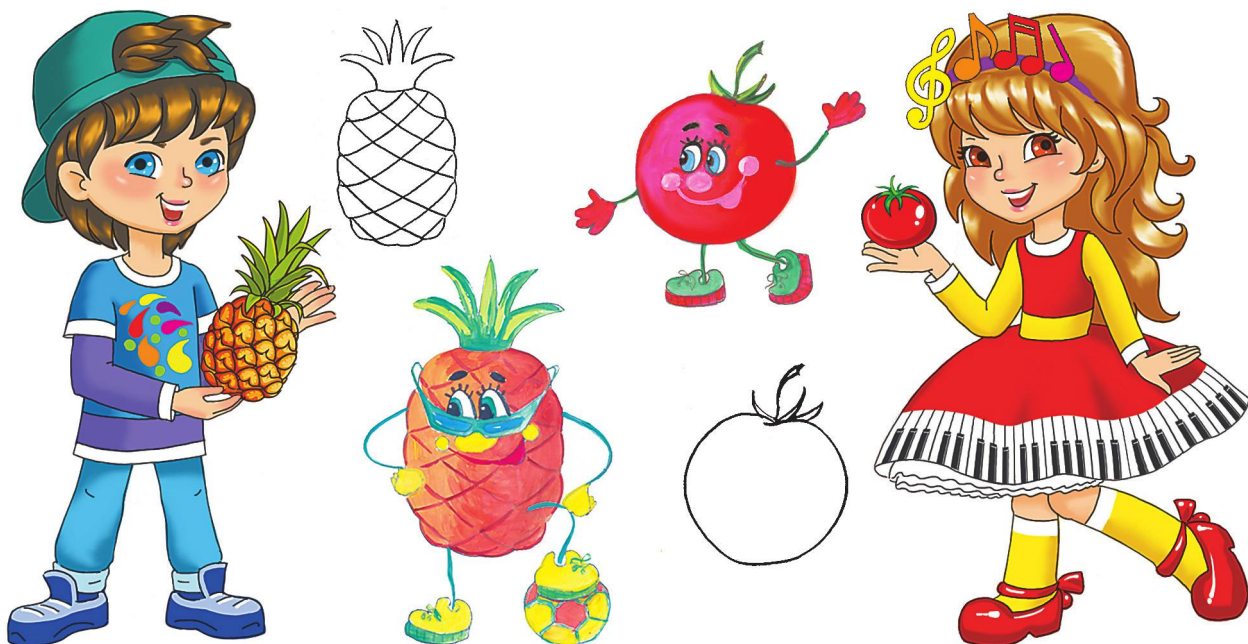

Разом з героями реклами ти дізнаєшся, чим корисний чи важливий той чи інший продукт. У ній гармонійно поєднуються малюнки, слова або вірші, музика, анімація.

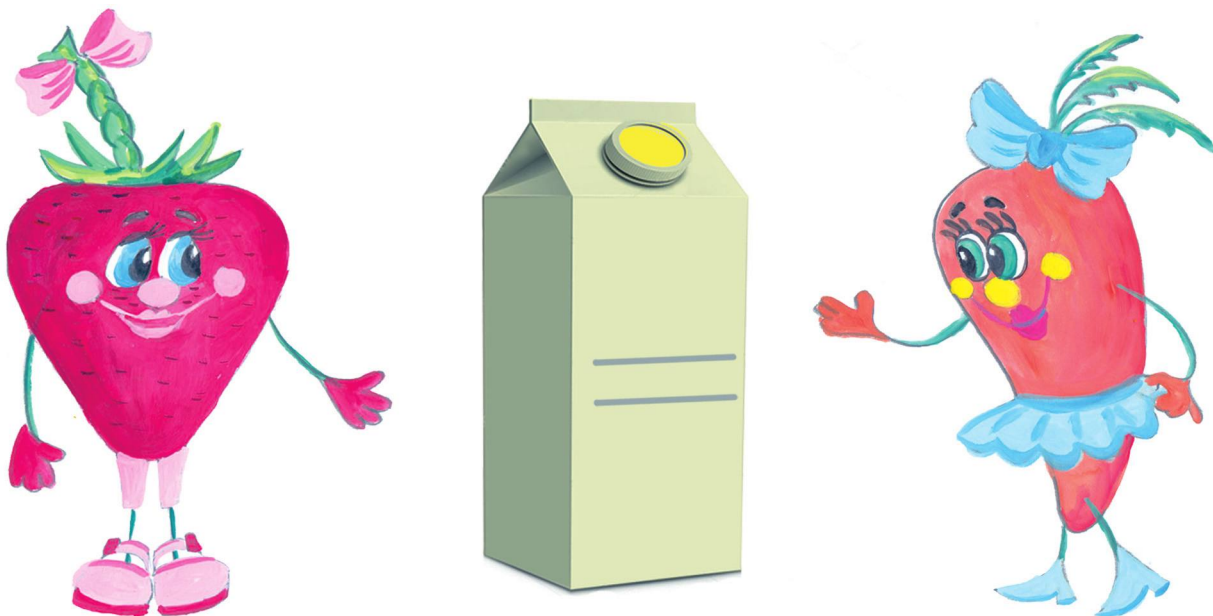

? Роздивись рекламу. Які кольори на ній переважають? Охарактеризуй зображених героїв.

 Лясолька і Барвик зробили рекламу. Хто з них прорекламував овочі, а хто – фрукти?

 Пофантазуй і створи рекламу свого улюбленого соку з веселим героєм. За бажання додай рекламний девіз чи віршик.

 Проведіть конкурс на кращу рекламу соку.

30. МИСТЕЦЬКА ПОДОРОЖ ДО ЄВРОПИ

Скоро літні канікули – час подорожей і екскурсій!

Познайомся із Чехією – державою в центрі Європи. Символом її столиці Праги є старовинний Карлів міст, прикрашений скульптурами. Архітектурною родзинкою сучасної Праги є будинок, що зображує пару танцівників.

Пісні й танці чеського народу беруть свій початок із сивої давнини. Композитор Антонін Дворжак обробив народні мелодії і створив збірку «Слов'янські танці», які відрізняються мелодійністю і барвистими ритмами. З-поміж них є полька, а також українські танці.

А. Дворжак. Слов'янські танці (за вибором).

Який характер танцю? Обери відповідні слова:

блискучий

повільний

активний

енергійний

сумний

жвавий

спокійний

Полька (у перекладі означає «півкроку») – швидкий чеський народний танець, який виконується в парі.

ЧЕСЬКА ПОЛЬКА

Народна пісня-танок

1. Хай на - ла-дять скрип - ки скри-па - лі, хай під - ні - муть

тру - би тру-ба - чі, ни - ні бу-де свя - то на се - лі.

у та - нок пі - дуть__ ста - рі й ма - лі.

2. Хто не хоче з нами танцювать,
Перед ним не будемо впадуть.
Самі тупнуть наші каблуки,
Самі в танок підуть чобітки.

Придумай музичний супровід до пісні. Обери музичний інструмент.

У вільний час спробуй самостійно опанувати рухи польки за зразком виконання чеських дітей.

Лясолька і Барвик помандрують улітку до Лондона – столиці Великої Британії. Його туристичною окрасою є давня годинникова вежа Біг-Бен. Один із новітніх хмарочосів лондонці прозвали «огірок» через його незвичну овальну форму.

 Генрі Перселл. Сюїта № 4 (клавесин) (фрагмент).

 Який характер танцю? Обери відповідні слова:

блискучий

повільний

активний

енергійний

сумний

жвавий

спокійний

Лясолька і Барвик, готуючись до подорожі в Лондон, вивчили пісню англійською мовою.

WE CAN FLY

Музика А. Олейнікової Вірші К. Орлової

1. We can fly, fly, fly. We can fly like fairy dragons. We can

fly, fly, fly. We like flying in the airs. We can fly, fly, fly. We can fly, fly, fly. We can

fly, fly, fly. We like fly - ing in the a - irs.

2. We can swim, swim, swim,
We can swim like fish and tortois,
We can swim, swim, swim,
We like swimming in the rivers.
We can swim, swim, swim, (3)
We like swimming in the rivers.

3. We can hop, hop, hop,
We can hop like froqs and hares,
We can hop, hop, hop,
We like hopping on the ground.
We can hop, hop, hop, (3)
We like hopping on the ground.

30. МИСТЕЦЬКА ПОДОРОЖ ДО ЄВРОПИ

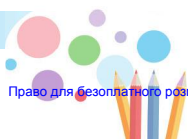
Лясолька та Барвик перед літньою мандрівкою почали фантазувати, яким може бути незвичайний казковий транспорт. Цікаві підказки вони знайшли в мистецтві.

? Що незвичного відбувається на картинах? Чи весела ця мандрівка? Яка музика «лунає»? Яким видом транспорту подорожують діти? Опиши його особливості.

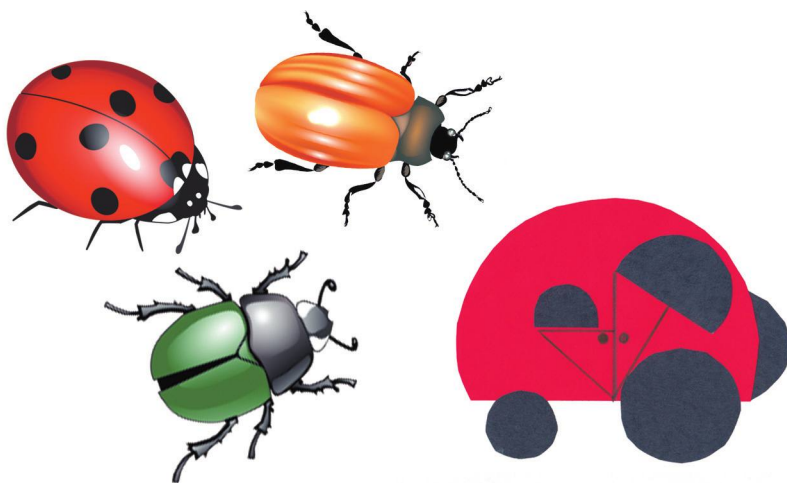

? Роздивись, кого нагадують поїзд, гелікоптер на ілюстрації?

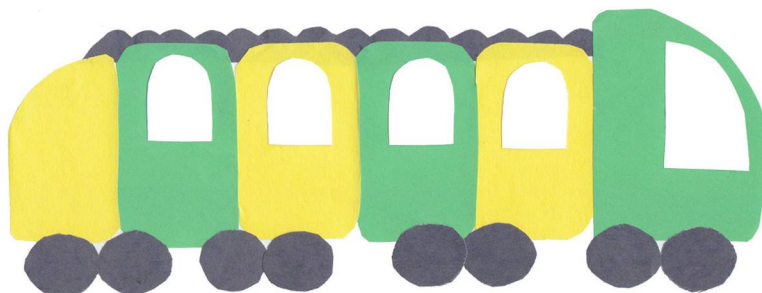

Поміркуй, який жук «підказав» Барвикові форму машинки. Пофантазуй і утвори транспорт, що нагадує звірів, комах, риб тощо.

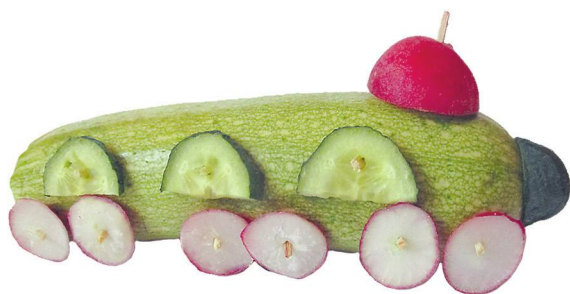
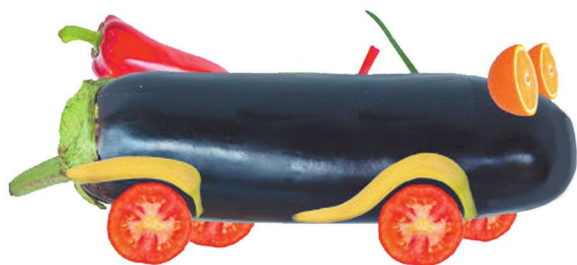

Створи один із транспортних засобів, яким ти мрієш подорожувати Європою.

Варіант 1 (аплікація)

Варіант 2 (овочі)

Улітку не забувай занотовувати свої враження в різний спосіб (замальовки, фото, відео).

ПЕРЕВІР СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Завдання *Лясольки*

1. Пригадай вивчені пісні. Виконай із них ту, що найбільше сподобалась.

2. Порівняй цикли «Пори року» П. Чайковського та А. Вівальді. З яких частин вони складаються? Хто виконує музику?

3. Назви музичні інструменти на ілюстрації. Обери ті, з яких можна утворити ансамбль трієстих музик.

4. Які із цих творів належать до програмної інструментальної музики, а які – до оперної?

В. Косенко. Скакалка

Е. Гріг. Ранок

М. Лисенко. Коза-Дереза

Завдання *Барвика*

1. Назви види образотворчого мистецтва.

2. Поясни, що таке рельєф.

3. Який виріб декоративно-ужиткового мистецтва прикрашено орнаментом?

4. Назви, які ти знаєш художні техніки.

Завдання *Лясольки* та *Барвіка*

1. Розклади слова у відповідні мистецькі скрині. Які слова можна покласти у дві скрині?

скульптура

оркестр

штрихи

хор

ритм

концерт

орнамент

темп

композиція

регістр

2. Добери до картин другого розділу музичні твори, подібні за настроями.

3. Музикою якого циклу можна озвучити кінофільм «Дванадцять місяців»?

П. Чайковський.
Пори року

К. Сен-Санс.
Карнавал тварин

А. Вівальді.
Пори року

4. Склади програму концерту «Природи мова кольорова». Проілюструй її власними роботами.

СЛОВНИЧОК

Абетка *Лясольки*

Етіюд – п'єса навчального характеру для вдосконалення техніки виконання.

Концерт – виконання музики перед публікою; музичний твір для соліста і оркестру.

Полька (у перекладі означає «півкроку») – швидкий чеський народний танець, який виконується в парі.

Синтезатор – клавішний електронний інструмент.

Абетка **Барвіка**

Анімалістичне зображення – зображення тварин.

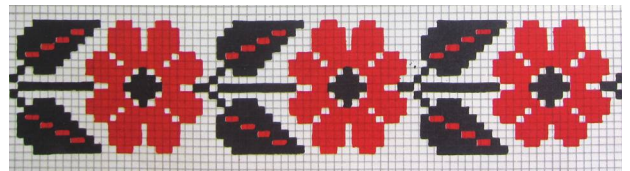
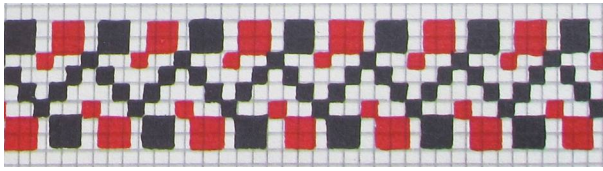

Декоративно-ужиткове мистецтво – мистецтво оздоблення предметів повсякденного вжитку.

Декорація – художнє оформлення сцени до вистави.

Орна́мент – візерунок, побудований на ритмічному чергуванні декоративних елементів.

Рельєф – випукле скульптурне зображення на поверхні.

Абетка *Лясольки* та *Барвика*

Мультифільм – вид мистецтва кіно, героями якого є ляльки або намальовані художниками персонажі.

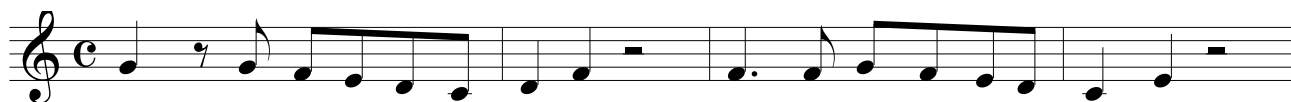

Ритм – чергування коротких і довгих звуків у музиці; повторення або чергування кількох елементів в образотворчому мистецтві, зокрема в орнаменті.

НОТНИЙ ДОДАТОК

СПОРТИВНА ЗИМА

Музика *В. Сороки* Вірші *Р. Обшарської*

1. Скрізь роз-ва-ги-за-бав-лян-ки і на лижах, і на сан-ках

ми з'їжджаємо із гір-ки, всю-ди сміх лу-на-є дзвін-ко. Ве-

се-ла зи-ма, спортивна зима на-си-пала снігу у нашім дворі. І

ра-діс-но нам, і весело нам, а білі сніжинки кружляють вгорі.

2. Бабу сніжну ми зліпили,
Ніс із моркви причепили,
Ну, а щоб не мерзли ніжки –
Стали дружно грати в сніжки.

Приспів.

ЛЕВЕНЯ

Музика В. Гребенюка Вірші Н. Іванюка

Весело

1. Я б хо - див до зо - о - пар - ку ма - ло не що - дня,

бо спо - до - ба - ло - ся ду - же ме - ні ле - ве - ня. Ле - ве - нят - ко,

ле - ве - нят - ко, ле - ве, ле - ве - нят - ко, я візь - му те -

бе з со - бо - ю, як до - зво - лить тат - ко.

2. Я не хочу цуценятко й сіре кошеня,
Бо подобається дуже мені левеня.

Приспів.

3. Я не буду шоколаду вимагати щодня,
Якщо купить мені татко руде левеня.

Приспів.

КЕНГУРУ

Музика В. Гребенюка Вірші Е. Саталкіної

1. Ой, від смі- ху я ум- ру, див- ля- чись на кенгу- ру!
Ще не ба- чив я в жит- ті рюк- за- ка на жи- во- ті.

Ой, зві- ря- та, ой, зві- ря- та, ви смішні, мов не- мов- ля- та.

2. Каже кенгуриха-ненья:
«Не рюкзак, а сумка в мене.
Мій синочок в ній дрімає,
Бо коляски в нас немає».

Приспів.

ВЕСНЯНІ КОТИКИ

Музика О. Янушкевич Вірші М. Ясакової

1. Сі-рі-сі-рі ко-ти-ки, сі-рі, на-че дим, посідали котики у рядок о-дин.

Роз-пу-ши-лись ко-ти-ки, вже їм не до сну – виглядають котики із ку-щів ве-

Приспів:

сну. Ко-ти-ки, ко-ти-ки, хто вас так на-звав? Мо-же, ко-му, ко-ти-ки,

ви ска-за-ли: «Няв!». Мо-же, ко-му, ко-ти-ки, ви ска-за-ли: «Мур!».

Ну при-знай-тесь ко-ти-ки: хто, ко-ли це чув?

2. Пахнуть, пахнуть котики теплим вітерцем,
Пахнуть, пахнуть котики ніжним деревцем.
Пахнуть, пахнуть котики світлом і добром,
Пахнуть, пахнуть котики маминим теплом.

Приспів.

РІЗНІ БАРВИ У ПРИРОДИ

Музика і вірші *Н. Рубальської*

1. Ко-ли за-хо-че-мо на-ма-лю-ва-ти кар-ти-ну не-зви-чай-но-ї кра-

си, роз-гля-не-мо ми у при-ро-ди барви й по-зи-чи-мо най-кра-щі ко-льо-

ри. Про-пли-ва-є сріб-на риб-ка у во-ді, і кур-ли-чуть в не-бі

сі - рі жу - рав - лі. По - лу-нич-ка чер-во-ні - є у тра-

ві, як чу-до-во, що є різ - ні ко - льо - ри.

2. Багато барв у рідної природи,
І друкать між собою всі вони.
З'єднавшись у барвистім хороводі,
Красу дарують матінці-Землі.
Кумкає зелена жабка на лужку,
Бавить зір лілея біла у ставку.
Розсипає нічка зорі золоті,
Як чудово, що є різні кольори.

Відповіді на загадки

С. 12. Слон.

С. 17. Зозуля; лебідь; півень.

С. 32. Узимку. Навесні.

С. 33. Масляна; березень; галявина; дерево.

ЗМІСТ

II. Природи мова кольорова

4	15. Зимові етюди	6
8	16. Зимові захоплення і спорт	10
12	17. Карнавал тварин	14
16	18. Карнавал птахів	18
20	19. Подорож до далеких країн	22
24	20. Космічна подорож	26
28	21. Завітаймо до театру	30
32	22. Пори року зустрічаються	34
36	23. Пори року зустрічаються	38
40	24. Наша рідна Україна, мов веснянка солов'їна	42
44	25–26. Квіткові фантазії	46
48	27. Ритми життя в мистецтві	50
52	28. Ритми життя в мистецтві	54
56	29. Рекламуємо красиве і корисне	58
60	30. Мистецька подорож до Європи	64
<i>Перевір свої досягнення</i>		66
<i>Словничок</i>		69
<i>Нотний додаток</i>		72

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
ГАЙДАМАКА Олена Василівна
КОЛОТИЛО Оксана Миколаївна

МИСТЕЦТВО

**Підручник інтегрованого курсу для 2 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (Н 54.1-Н 54.2) (у 2-х частинах)**

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

У підручнику використано вірші: В. Кленца (с. 5); Н. Карпенко (с. 25); на с. 12 *кадри з мультфільмів:* «Лис Микита» (кіностудія «Фрески», Україна, 2005–2007 рр., ідея В. Кметик, П. Мовчан, Е. Кирич); «Мадагаскар» (кіностудія DreamWorks Animation, США, 2005 р., режисери Е. Дарнелл, Т. МакГрат); «Король Лев» (кіностудія Діснея, 1994 р., режисери Р. Алперс, Р. Мінкофф).

У підручнику використано репродукції творів: с. 4. Д. Леван. Узимку; с. 6. Л. Лукаш. Зимові мережива; с. 8. Г. Луїс. Хокей; Х. Хоехлер. Фігуристка; с. 10. Х. Хоехлер. Сноуборд; К. Семенчук. Гімнастка; с. 14. Тінгатінга; с. 16. Дж. Франкіс; с. 18. Н. Чубко. Журавлі; Дж. Одюбон. Біла чапля; с. 20. А. Матіс. Червоні риби; с. 22. Тінгатінга. Риби; с. 24. А. Соколов. На тихому перехресті; с. 26. Р. Мак-Колл. Замок у небі; с. 34. Е. Davy-Bouttier; с. 36. Брати Лімбурги. Розкішний часослов герцога Беррійського; с. 40. Ф. Панко. Бандурист; с. 42. О. Пишненко-Злиденна. Сонячні зайчики; А. Пікуш. Пави на калині; с. 44. К. Маковський. Красуня; с. 46. В. Тимошенко. Весна. Літо; с. 48. В. Валевська. Будиночок тітоньки Сови. Ранок. Вечір; с. 52. К. Паніна. Кульбаби; С. Фортін. Квіти; с. 56, 58. К. Уорнер; с. 64. К. Дудник. Мандрівники життя. Весела компанія.

Зображення на с. 58 подано з навчальною метою.